

POSTANOWIENIE

Dnia 23 września 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk (sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

w sprawie z powództwa „T. P.” sp. z o.o. z siedzibą w W.
przeciwko Miastu Stołecznemu Warszawa
o ustalenie,
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 23 września 2010 r.,
na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Sąd Okręgowy
postanowieniem z dnia 30 marca 2010 r.,

„Czy czynsz symboliczny ustalony na podstawie art. 7 ust. 1 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy (Dz.U. Nr 50, poz. 279 z późn. zm.) wiąże tylko osobę, na rzecz której ustanowiono prawo użytkowania wieczystego w tym trybie, czy też wiąże także następnych nabywców prawa użytkowania wieczystego?”

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 30 marca 2010 r. Sąd Okręgowy przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, a mianowicie, czy czynsz symboliczny ustalony na podstawie art. 7 ust. 1 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz.U. Nr 50, poz. 279 ze zm.) wiąże tylko osobę, na rzecz której ustanowiono prawo użytkowania wieczystego w tym trybie, czy też wiąże także następnych nabywców prawa użytkowania wieczystego.

Zagadnienie prawne wyłoniło się w sprawie z powództwa „T. P.”, spółki z o.o. w W. podczas rozpoznawania apelacji wniesionej przez pozwane Miasto Stołeczne Warszawa od wyroku Sądu Rejonowego z dnia 27 kwietnia 2009 r., którym ustalono, że dokonane pismem dnia 21 października 2003 r. przez pozwanego wypowiedzenie czynszu symbolicznego z tytułu użytkowania wieczystego ułamkowej części gruntu położonego w W. przy ul. C. [...], stanowiącego udział 0,9180 w działce ewidencyjnej nr 72, obrębu 5-03-11, o powierzchni 1.359m², jest bezskuteczne, a zmiana wysokości opłaty nieuzasadniona. Jedną z przesłanek rozstrzygnięcia było przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że czynsz symboliczny ustalony na podstawie art. 7 ust. 1 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy wiąże nie tylko osobę, na rzecz której ustanowiono prawo użytkowania wieczystego w tym trybie, ale również nabywców tego prawa.

Zdaniem Sądu Okręgowego, czynsz symboliczny stanowi swoistą rekompensatę utraty prawa własności gruntu przez byłych właścicieli. Określa się go, według art. 7 ust. 1 dekretu, w chwili przyznania na tym gruncie jego dotychczasowemu właścicielowi prawa wieczystej dzierżawy. Poza tym dekret nie zawiera żadnych uregulowań co do zasad jego przyznania. Dlatego w przypadku zbycia prawa użytkowania wieczystego na rzecz osób trzecich brak jest podstaw do utrzymywania czynszu (opłat) w wysokości symbolicznej. Czynsz traci bowiem swe pierwotne funkcje rekompensacyjne, gdyż osobom, które utraciły prawo własności nieruchomości wskutek wejścia w życie przepisów dekretu i nabyły prawo

użytkowania wieczystego na warunkach rynkowych nie trzeba niczego rekompensować. Ponieważ w orzecznictwie sądów zaznaczyła się rozbieżność dotycząca interpretacji art. 7 ust. 1 dekretu, gdyż pojawiła się linia, zgodnie z którą czynsz symboliczny wiąże także dalszych nabywców prawa wieczystego użytkowania gruntu, Sąd Okręgowy przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu przedstawione na wstępie zagadnienie prawne.

Sąd Najwyższy zaważył, co następuje:

Podjęcie uchwały przez Sąd Najwyższy poprzedzone jest kontrolą prawidłowości wydania przez sąd odwoławczy postanowienia o przedstawieniu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości. Postanowienie to powinno zostać podjęte przez sąd odwoławczy na rozprawie, jeżeli apelacja, podczas rozpoznawania której wyłoniło się zagadnienie prawne, podlegała rozpoznaniu na rozprawie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 października 1978 r., III CZP 64/78, OSP z 1979 r. Nr 5, poz. 84, z dnia 18 marca 2005 r., III CZP 93/04, Lex nr 347331, z dnia 22 listopada 2007 r., III CZP 99/07, Lex nr 345561, z dnia 9 lipca 2009 r., II PZP 3/09, LEX nr 519963, z dnia 19 marca 2009 r., III CZP 11/09, LEX nr 491558 oraz uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2010 r., III CZP 113/09, LEX nr 575096). Co do zasady apelacja w postępowaniu procesowym jest rozpoznawana na rozprawie, bowiem przepisy kodeksu postępowania cywilnego wymieniają enumeratywnie sytuacje, w których sąd odwoławczy może orzekać na posiedzeniu niejawnym. Poza tymi wypadkami, jak stanowi art. 375 k.p.c., sąd drugiej instancji wyznacza rozprawę. Wyjątek od tej zasady dotyczy postępowania uproszczonego, w którym apelacja jest rozpoznawana na posiedzeniu niejawnym, chyba że strona w apelacji lub w odpowiedzi na apelację zażądała przeprowadzenia rozprawy (art. 505¹⁰ § 2 k.p.c.). Postanowienie o przedstawieniu zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości do rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego może być wydane na posiedzeniu niejawnym także wówczas, gdy zagadnienie to wyłoni się podczas rozpoznawania zażalenia, które jest rozpoznawane przez sąd odwoławczy na posiedzeniu niejawnym (art. 397 § 1 k.p.c.).

Apelacja wniesiona przez pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego była rozpoznawana na rozprawie, która uległa odroczeniu, a postanowienie przedstawiające zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia zostało wydane przez Sąd Okręgowy na posiedzeniu niejawnym. Tym samym postanowienie to zostało wydane z naruszeniem przepisów postępowania. Nieprawidłowości związane z wydaniem tego postanowienia stanowią wystarczającą podstawę do odmowy podjęcia uchwały (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2009 r., III CZP 11/09 oraz z dnia 12 sierpnia 2009 r., II PZP 8/09, Lex nr 529760).

Ponadto, przedstawienie Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia może nastąpić wówczas, gdy budzi ono – w ocenie sądu odwoławczego – poważne wątpliwości. Nie jest wystarczającą przesłanką, uzasadniającą przedstawienie zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu, powołanie się na rozbieżną wykładnię tego samego przepisu prawa w orzecznictwie sądów, gdyż nie oznacza to równocześnie, że każda z przyjmowanych przez sądy wykładni przepisu, mającego zastosowanie przy rozpoznawaniu apelacji, jest uzasadniona także w ocenie sądu odwoławczego. Dlatego, w takim przypadku, obowiązkiem sądu odwoławczego jest odniesienie się, co do zasadności przyjmowanych przez sądy różnych wykładni tego samego przepisu prawa (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 lipca 1998 r., III CZP 24/98, Lex nr 50682 oraz z dnia 17 listopada 2009 r., III CZP 85/09, Lex nr 551876). W sytuacji, gdy sąd odwoławczy jest przekonany o prawidłowości tylko jednego kierunku wykładni określonej kwestii prawnej brak jest podstaw do przedstawienia zagadnienia prawnego w trybie art. 390 § 1 k.p.c., gdyż nie jest rolą Sądu Najwyższego udzielanie jedynie wsparcia dla stanowiska prawnego sądu odwoławczego. Przedstawienie zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości w sytuacji występujących w orzecznictwie różnych wykładni tego samego przepisu będzie uzasadnione wówczas, gdy w ocenie sądu odwoławczego za przyjęciem każdej z tych wykładni przemawiają doniosłe argumenty prawne, a wyboru właściwej wykładni nie wyjaśnia ani dotychczasowe stanowisko judykatury, ani doktryna prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2010 r., III CZP 32/10, Lex nr 590616).

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu postanowienia przedstawiającego Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne, dokonał określonej wykładni mającego zastosowanie w apelacji przepisu prawa oraz wskazał, że w orzecznictwie pojawiła się inna interpretacja tego przepisu bez odniesienia się do jej zasadności. Tym samym sąd odwoławczy nie wyjaśnił, aby przy rozpoznawaniu apelacji powstało zagadnienie prawne budzące w jego ocenie poważne wątpliwości.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.) postanowił, jak w sentencji.